

GRID

Intern faglig debat på Kunstakademiets Arkitektskole, Afd 6

Einig zu sein ist göttlich und gut; woher ist die Sucht denn
Unter den Menschen, daß nur Eines und Einer nur sei?
HÖLDERLIN

N° 87 december 2008

Frydefulde meditationer over vor boblende eksistens

Der er mange gode grunde til at læse den forkætrede tyske filosof Peter Sloterdijks nye trilogi: "Sphären I-III". Ikke mindst for at kunne lære at sige ham lidt imod.

Steen Nepper Larsen

644 rigt illustrerede sider fylder første bind af Peter Sloterdijks "Sphären. Mikrosphärologi. Blasen" (udg. på Suhrkamp, Frankfurt a/M, 1998). Fra et mikrosfærisk ægcelle-filosofisk perspektiv, anlagt i moderskødets trygge, varme mørke, bobler de ustyrlige, vilde tanker. Der tænkes stort i det små. Fra blodet, moderkagen og fosteret "derinde" går skriften løs på verdensrummet, troen, videnskaben og den oprejste, tvivlrådige menneskelige tilværelse "derude".

Menneskets i-verden-væren skildres som en "væren-i-sfærer". Subjektet er ikke selvberørende, ikke ophav til sig selv, ikke hvilende i en suveræn individualitet. Det lever altid i en sfære, eller rettere: udsmidt af én sfære er det altid manisk forhippet på at finde, evt. selv at skabe en ny sfære for livets udfoldelse.

Peter Sloterdijk fremdigter tre store bærende fortællinger. Den første historie drejer sig om, at fosteret i livmoderen ikke er absolut adskilt fra moderen. Den anden pointerer, at de første mennesker mennesker, der havde deres gang på jorden, heller ikke kunne træde ud af deres indfældethed i naturen. Endelig og for det tredje skildres det malerisk, hvorledes mennesket via sit ubodelige syndefald fra Guds evige og "kuglerunde" Paradis blev stødt ud til et evig uforløst søgende liv på jorden. Hinsidesheden blev til dennesidigheden. Det evige liv blev til det timelige og endelige liv.

I den præ-natale flydende eksistens bebor vi livmoderhulen sammen med moderkagen. Sloterdijk kalder moderkagen for et "nobjekt". Den er ikke et objekt for det ufødte barn, der heller ikke er et egentligt subjekt. Snarere er den det første nær-væsen, som foster-før-subjektet møder. I dette varme fostervand eksisterer der endnu ingen viden om, at moderkagen en dag blot skal smides væk, og at barnet en dag vil blive revet brutalt ud af sin huleagtige eksistens. Sloterdijk lader mottoet "Jeg skriger, altså er jeg" træde i stedet for Descartes' "Jeg tænker, altså er jeg". Vi mandelsmutteres ud i en verden af lys, hænder, tænger og stemmer, og "at være derude vil sige at kunne skrive".

Sloterdijk kalder moderkagen for en "intrauterin Butler", der altid holder sig i nærheden, "diskret og nærende", således at den dunkle "føtale nat ikke bliver for ensom". Spændende er det at følge, hvorledes mennesker i tidligere tider og i andre kulturer har skattet og tilbudt denne "urledsager". Kapitlets underoverskrift er sigende: "Requiem for et forkastet organ".

Sloterdijks metafor-rige værk kan tydes som et særegent fænomenologisk attentat på subjekt-objekt-logikken. Mennesket er aldrig en i sig selv hvilende, aldrig én gang givet og distanceret identitet. Fysiognomisk og tankemæssigt er vi tæt på og filtret ind i den verden, som videnskaben først adskillige postgange senere formår at opdele i og klassificere som "genstande" og objekter - ofte ved hjælp af abstrakte, voldelige og glemsomme begrebslige betvingelser.

At opholde sig i en "boble", i en beskyttende fosterhinde, er risikabelt. Den kan gå i stykker som en sæbeboble. Forsvinde som dug for solen. Snart må den kravløse svømmen i frihedens utopiske før-fødselsland ophøre. Pludselig kastes man ud fra det lille til et større, såre ukendt rum. Identitetstvungen synes at opstå, når livet i de svævende bobler forlades.

Store dele af værket drejer sig om, hvorledes mennesket søger at komme hjem igen, og ikke mindst om hvordan det søger at genoprette før-fødsels-idyllen og at skabe nye "nobjektpositioner". Sloterdijks fortælling er på én gang melankolsk - mennesket lever altid uforløst med alle sine forgæves kompensationsforsøg - og frejdigt spottende; thi vi burde ikke tage den nødvendige afsked med moderhulens tryghed som en eksistentielt-påtvingende og uomgængelig-konstitutiv tristesse. Her spores en dyb inspiration fra Nietzsches tanker om "Amor Fati". Det "overmenneske", som vi alle sammen principielt har mulighed for at realisere - om ikke andet så i små, smukke glimt - tager sin skæbne på sig uden selvynk, hinsides alskens massehysteri og andet utåleligt råberi.

Sloterdijk beskriver vor væren som en "kon-subjektiv, intimsfære" og viser, at den gensidige anerkendelse mellem mennesker bl.a. er udsprunget af den glædesbårne udveksling af ansigtsudtryk i en såkaldt "interfaziale Gesichtendynamik". I et evolutionshistorisk perspektiv er mennesket blevet en særlig eksistens, idet det ikke mindst har lært at danne sig i mødet med de andre menneskers ansigter. Reciprociteten og selvrefleksionen hænger uløseligt sammen. Den Anden bliver et dynamisk spejl, hvori vi ikke mindst søger at forstå en lille smule af den gåde, vi konstant er og må være for os selv. Sloterdijk fortæller os ganske nøgternt og oplysende, at spejlet først optræder meget sent som et alment, erhverveligt forbrugsgode.

Sloterdijks værk er et tværvideenskabeligt vovestykke - et formidabelt, egensindigt, frækt festfyrværkeri. Ind og ud af hinanden glider mindst filosofi, idéhistorie, teologi, religionshistorie, kropskulturhistorie, kunsthistorie, naturvidenskab - ikke mindst sfærisk geometri, lægevidenskab - ikke mindst gynækologi og fysiologi, sociologi, antropologi, psykoanalyse og begrebshistorie. Disse tænkningens forskellige genrer vrides næsten til ukendelighed. De eklekticistiske spekulationer præsenteres ofte med en drillende, ironisk undertone. Altid synes de at være skrevet med en skarp retorisk pen. Sloterdijks stil minder både om Arthur Schopenhauers og Friedrich Nietzsches. Han bekender sig til den nytænkende "filosofiske overdrivelse". Med en wittgensteinsk tunge i kunden skriver han: "Min overdrivelsessevnes grænser er min verdens grænser".

Han synes at drømme om at give den nysgerrige og læsende befolkning en skabelsesberetning, som en kvinde ville kunne have skrevet den. Han gør kvindekønnets reproduktive egenskaber til det arkimediske punkt for skabelsen af en ny (foster)van(d)vittig fortælling om "det hele". Der er tale om en hunkønnet, kropsfænomenologisk filosofi, om "Die Philosophie".

En kritisk anfægtelse fra min side kunne være, at Sloterdijk har en udpræget tendens til at give den som en genopstået middelalderlig mikro-makro-verdens-teoretiker. Verdensrummet og hiin enkeltes temperamenter afspejlede således også hinanden dengang, hvis det stod til de mange tænkere, der så ordnede sfæriske relationer overalt i det guddommelige skaberværk. Sloterdijk lader således hjemmørte paralleller mellem livmoderen og staten, mellem Paradisfordrivelsen og fødslen og mellem fosterlivet og før-industrielle menneskers liv fremstå som tvingende og virkelige. Han mega-forstørre og skæv-vrider en række psykologiske og antropologiske figurer, så de passer ind i hans kram. Han lader, som om han finder de logikker, han konstruerer med stor sprogfornyende og aldeles underholdende snilde. Hans opdagelsesrejse er arrangerende og fortolkende, ikke en uskyldig indsamling af evidente fænomener. Sloterdijk er en stor koncertmester, og han spiller virtuost på næsten alle instrumenter på én gang, samtidig med at han er mesterdirigent.

Sloterdijk opfinder nye ord og ser nye konstellationer på begrebernes stjernehimmel. Således kaldes nationalismen for et "psykoakustisk stress-fællesskab". Og konstruktionen af folk, riger, kirker og ikke mindst moderne nationalstater kaldes for "rumpolitiske forsøg på med imaginær(t)-institutionelle midler at genskabe fantastiske moderkroppe for infantiliserede massepopulationer". Sloterdijk er en rasende, lidenskabelig sprogkritiker. Fixerer vi, de objekter, vi omgiver os med og evt. bebor, i en straight vesterlandsk grammatik, bliver vi en lidende civilisation, der ikke kan undgå "neurosens logiske Matrix".

I 1983 kom udkom Sloterdijks store to-bindes værk "Kritik der zynischen Vernunft". Det blev en bestseller i Tyskland, og mange nød de skæve perspektiver på tænkningens historie. Vi fik kun et lille uddrag af de 954 sider på dansk.

"Sphären I-III" vil også få mange læsere, selvom bøgerne sikkert er for voluminøse til at finde en dansk oversætter og en modig forlægger. Bind II af "Sphären. Makrosphärologie. Globen" (Frankfurt a/M) kom på gaden denne sommer. På de 1013 sider venter, ifølge bagsideteksten, en skildring af den politiske verdens historie, et forsøg på at fremstille det filosofiske grundlag for menneskehedens politiske historie, ikke mindst historien om imperiernes storhed og fald, territorialkampene og opdagelsesrejserne. God læselyst!